Water volgens Wouter

Wouter Stapel

Klimaatadaptatie vraagt van ons dat we dingen anders doen dan we deden. Soms heel anders, meestal een klein beetje anders. Dat geldt voor ons als waterprofessionals, maar ook bijvoorbeeld voor collega's bij gemeenten en waterschappen, en voor burgers en ondernemers. Dingen ánders doen - je keuzegedrag veranderen - gaat niet vanzelf.

Klimaatgedrag

Vooral bij het maken van keuzes in de openbare ruimte is het belangrijk dat we de kansen om klimaatrobuuste keuzes maken telkens grijpen. De volgende keer dat die kans zich voordoet om een plein in te richten, een wegprofiel te kiezen of een riool te vervangen kan immers zomaar 15, 30, 60 jaar of zelfs langer op zich laten wachten.

Automatische piloot

Veel van wat we doen, gaat op de automatische piloot - doen we min of meer onbewust. Dat is maar goed ook, want als de mens bij elke stap na zou moeten denken waren we nooit geëvolueerd tot de homo sapiens die we zijn. De keerzijde van de kracht van automatismen is dat het moeilijk is om routines te veranderen.

Daarom maken we met oud en nieuw goede voornemens, maar lukt het vaak niet om ons daar aan te houden. Stellen we mooie visies, plannen en akkoorden op, maar doen we in de dagelijkse praktijk vaak dingen die daar niet bij passen. Willen we de klimaatverandering beperken, maar blijven we autorijden. Zijn we het met elkaar eens dat klimaatadaptatie belangrijk is, maar klinkt dat niet door in keuzes die we maken. Die 'automatische piloot' betekent ook dat het wishful thinking is om te denken dat we kunnen volstaan met goede afspraken maken en er op vertrouwen dat iedereen die nakomt. Dat heeft weinig met onwil te maken. Het betekent vooral dat we stil moeten staan bij de valkuilen van menselijk gedrag.

Een goed voorbeeld …

Anderen overtuigen van wat ze (ánders) moeten doen is niet altijd effectief. De ratio wint het immers niet zo makkelijk van de onderbuik en de automatische piloot. Met zelf het goede voorbeeld geven kun je vaak meer bereiken. Als je telkens laat zien dat je klimaatbewust handelt - en daar helder over communiceert - wordt dat 'het nieuwe normaal'. Dat geldt zowel richting burgers en ondernemers als naar je collega's van bijvoorbeeld groen, wegen en RO. En daarbij tellen niet alleen de grote prestigieuze projecten, maar vooral ook kleinere projecten en maatregelen. Dat maakt je keuzes consequent en geloofwaardig en nodigt uit om ze na te volgen. Het motto is dus: 'Frapper toujours'.

Ook wijzelf

Het goede voorbeeld geven valt niet altijd mee - want wij zijn ook mensen, en dus gevoelig voor vasthouden aan routines, voor prioriteit geven aan wat urgent is of korte termijn voordeel oplevert. Iedereen heeft maar een beperkte dosis wilskracht tot zijn beschikking en daar moet je zuinig mee omgaan. De truc is om nieuwe routines aan te leren. Wat een routine is geworden kost geen wilskracht meer. Bijvoorbeeld in elke memo een korte alinea over klimaat-effecten of -robuustheid opnemen, klimaatadaptatie als standaard onderwerp op de agenda van overleggen zetten, in elke uitvraag naar adviseurs en aannemers een klimaatparagraaf opnemen. En bij het maken van plannen en afspraken telkens een paar simpele vragen stellen, zoals: is deze maatregel écht nodig? wat zijn de kansen en valkuilen op korte en langere termijn? gaat het écht werken? wat hebben wij en anderen nodig om afspraken na te kunnen komen?

Succeservaringen delen

Alleen maar hard werken voor de planeet en het nageslacht is best lastig vol te houden. Daar moet ook wat tegenover staan. Samen stil staan bij bereikte resultaten en vermeden risico's is een beloning die energie geeft - althans zo ervaar ik dat. Omdat geld altijd een rol speelt is het ook mooi als je kan becijferen dat de nieuwe keuze of maatregel niet eens meer kost dan de traditionele oplossing (en vaak kost ie zelfs minder). En als je dan ook nog de vermeden schade en kosten in de toekomst meerekent…

Samen werken aan een klimaatrobuuste leefomgeving gaat dus om meer dan alleen nuchtere plannen en afspraken maken. We moeten zorgen dat goed klimaatgedrag een tweede natuur wordt - van onszelf en van iedereen die we daarbij nodig hebben. Dat gaat niet vanzelf. Alleen al het daar met elkaar over hebben kan al veel opleveren. Veel succes en plezier daarmee!